

Philip N Wood og Geir Grønnesby

Undersøkelse av dyrkingslag, Sundnes, Inderøy kommune

**NTNU Vitenskapsmuseet
arkeologisk rapport 2023-2**

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:2

Philip N. Wood & Geir Grønnesby

Undersøkelse av dyrkingslag, Sundnes, Inderøy kommune

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2014. Serien er ikke periodisk, og antall nummer varierer per år. Rapportserien benyttes ved endelig rapportering fra prosjekter eller utredninger, der det også forutsettes en mer grundig faglig bearbeidelse. Seriens layout ble revidert i 2022.

Tidligere utgivelser: <http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner>

Referanse

Wood, P N & Grønnesby, G 2023: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:2. Undersøkelse av dyrkingslag, Sundnes, Inderøy kommune

Trondheim, januar, 2023

Utgiver

NTNU Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi og kulturhistorie
7491 Trondheim
e-post: postmottak@museum.ntnu.no

Ansvarlig signatur

Bernt Rundberget (instituttleder)

Kvalitetssikret av

Ellen Grav (serieredaktør)

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf)

Forsidefoto

Sjakt 2, med Sakshaug gamle kirke i bakgrunnen. Da64170_024. Foto: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet

ISBN 978-82-8322-339-2

ISSN 2387-3965

Sammendrag

Wood, P N & Grønnesby, G 2023: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:2. Undersøkelse av dyrkingslag, Sundnes, Inderøy kommune

Utgravningen nord for Sundnes gård i Inderøy i Trøndelag fant sted i oktober 2021. I den forbindelse ble tre sjakter, som dekker et område på ca. 600 kvadratmeter, undersøkt av NTNU Vitenskapsmuseet. Tidligere undersøkelser i regi av Trøndelag fylkeskommune hadde identifisert et dyrkingslag eller kulturlag på stedet. I tillegg til dette laget ble det kun avdekket en underliggende kokegrop, radiokarbon-datert til førromerske jernalderen.

Nøkkelord: Kokegrop, førromersk jernalder

Philip N Wood & Geir Grønnesby, Institutt for arkeologi og kulturhistorie, NTNU Vitenskapsmuseet, NO-7491 Trondheim

Summary

Wood, P N & Grønnesby, G 2023: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:2. Undersøkelse av dyrkingslag, Sundnes, Inderøy kommune

Excavation to the north of Sundnes gård in Inderøy, Trøndelag, took place in October 2021. Three trenches, which covered an area of c.600 square metres, were excavated by NTNU Vitenskapsmuseet. Previous investigation had identified a layer (kulturlag) which could indicate the presence of further archaeological features. A single cooking pit was found beneath the layer. This has been radiocarbon-dated to the Pre-Roman Iron Age.

Key words: Cooking pit, Pre-Roman Iron Age

Philip N Wood & Geir Grønnesby, NTNU University Museum, Department of Archaeology and Cultural History, NO-7491 Trondheim

Arkivreferanser

Wood, P N & Grønnesby, G 2023: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2023:2. Undersøkelse av dyrkingslag, Sundnes, Inderøy kommune

Intrasisnr	2021_189
AskeladdenID	277823
Saksnummer (ePhorte)	2021/40547
Aksesjonsnummer	2021/189
Tilvekstnr	T28640
Fotonr	Da64170
Fylke	Trøndelag
Kommune	Inderøy
Gårdsnavn	Sundnes
Gårdsnummer	9/1 & 3/3
Kulturminnetype	Bosetning-aktivitetsområde
Datering	Førromersk jernalder

Innhold

1	Innledning.....	8
1.1	Områdebeskrivelse, kulturhistorisk bakgrunn og registreringer	8
2	Undersøkelsens rammer	12
2.1	Tid, deltagere.....	12
2.2	Problemstillinger	12
2.3	Metode og dokumentasjon	12
3	Resultat og diskusjon.....	13
3.1	Resultat.....	13
3.2	Diskusjon	17
4	Litteratur.....	17
5	Vedlegg.....	17

Figurliste

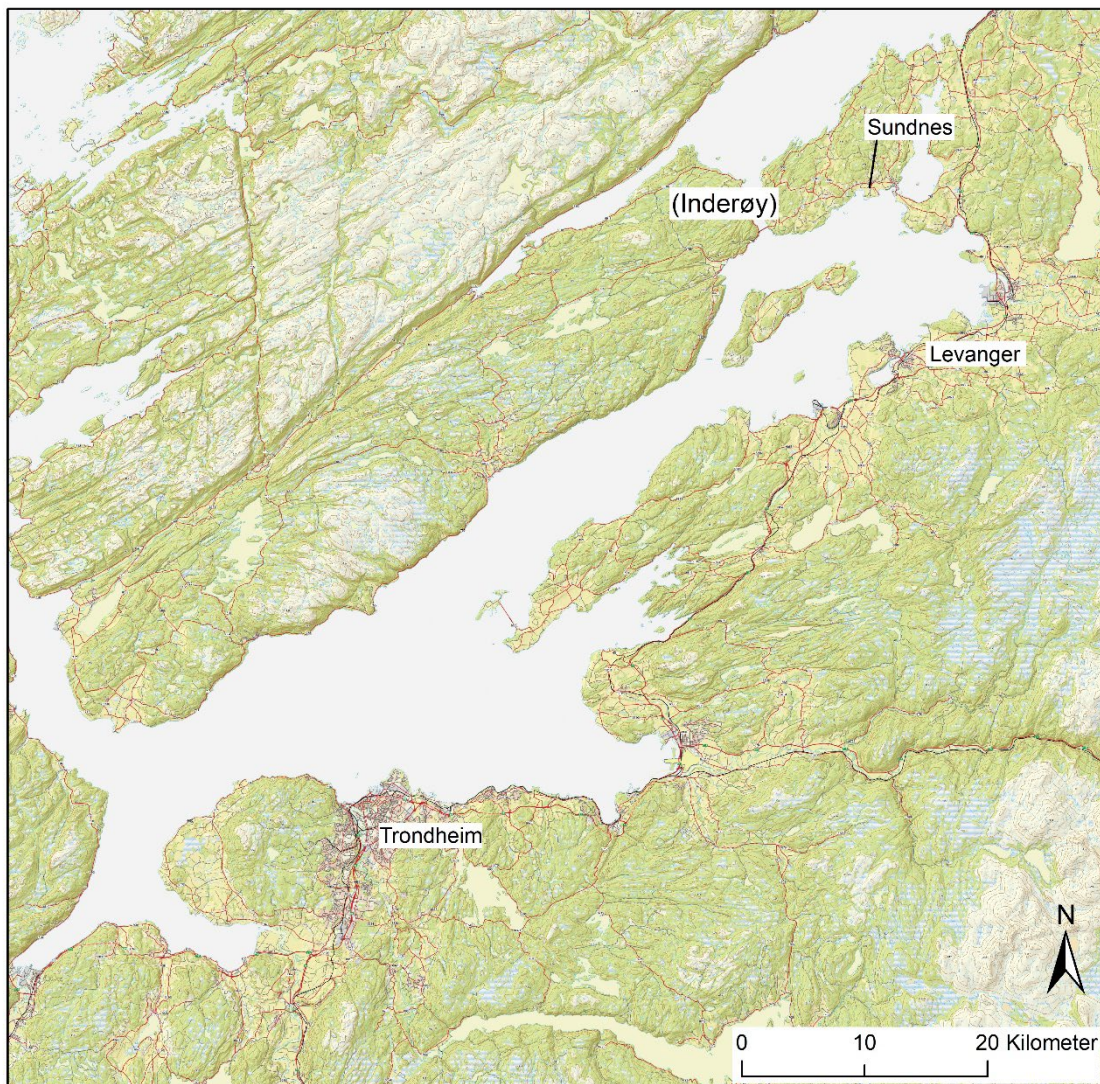
Figur 1: Sundnes, Inderøy - lokalisering av undersøkelsen	8
Figur 2: Kulturminner i undersøkelsesområdet	9
Figur 3: Resultater av prøvesjaktning foretatt av Trøndelag fylkeskommune	10
Figur 4: Resultater av utgravningen	12
Figur 5: Lag 2195 i sjakt 1, mot vest. Laget var veldig vått	13
Figur 6: Lag 2195 i sjakt 1 (venstre) og sjakt 3 (høyre)	13
Figur 7: Sjakt 3, mot nordøst	14
Figur 8: Sjakt 2, med kokegrop 2180. Mot nordvest	14
Figur 9: Sjakt 2, kokegrop 2180 (før snitting) med lag 2195 synlig i profilen	15
Figur 10: Sjakt 2, kokegrop 2180, utgravd	15
Figur 11: Kokegrop 2180, profil	15

1 Innledning

Undersøkelsen ble foretatt i forbindelse med ny V/A-trasé ved Sundnes (9/1 og 3/1), Inderøy kommune. Tiltaket er beskrevet i brev fra Trøndelag fylkeskommune datert 28.6.2021 (Vedlegg 4).

1.1 Områdebeskrivelse, kulturhistorisk bakgrunn og registreringer

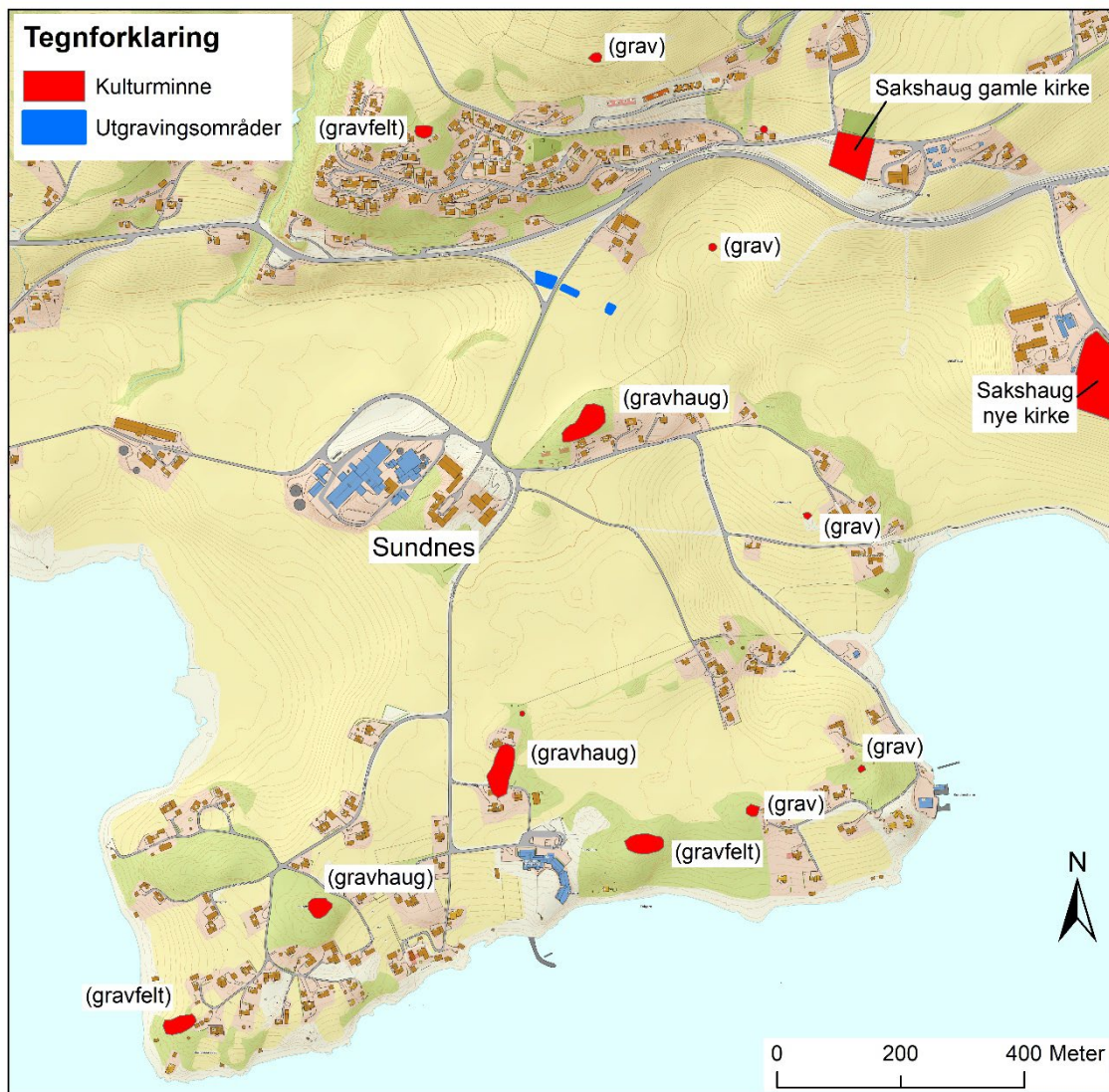
Området som ble undersøkt ligger på Sundnes i Inderøy kommune i Trøndelag, ca. 65km nordøst for Trondheim (figur 1).

Figur 1: Sundnes, Inderøy - lokalisering av undersøkelsen. Illustrasjon: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

Tre sjakter ble undersøkt ca. 330 m nordøst for Sundnes gård langs ruten til den nye V/A-traséen. Fra nord, og fra Utøyveien og sørover går en rygg ned mot Sundnes gård. Sundnes ligger på en markert høyde med god utsikt over Trondheimsfjorden. Selve ryggen ned mot gården vurderes som et område med stort potensial for bosetningsspør og overpløyde gravminner. I Sakshaugområdet er det ellers tett med registrerte kulturminner, blant annet mange graver fra bronsealder og jernalder. Sakshaug middelalderkirke ligger 500 m mot nordøst. Nærmeste registrerte gravfelt ligger ca. 220 m mot sør (figur 2).

Det er kjent at det skal ha vært flere gravhauger på gården med uviss plassering. En av disse skal ha inneholdt våpen, en annen et økseblad, i en skal det ha blitt funnet et steinkammer med et skelett. Felles for disse er at det ikke ble tatt vare på gjenstandene. Allerede Rygh beskrev på slutten av 1800-tallet de fleste haugene som «utjevnete» (Grønnesby 2021, 1).

Figur 2: Kulturminner i undersøkelsesområdet. Illustrasjon: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

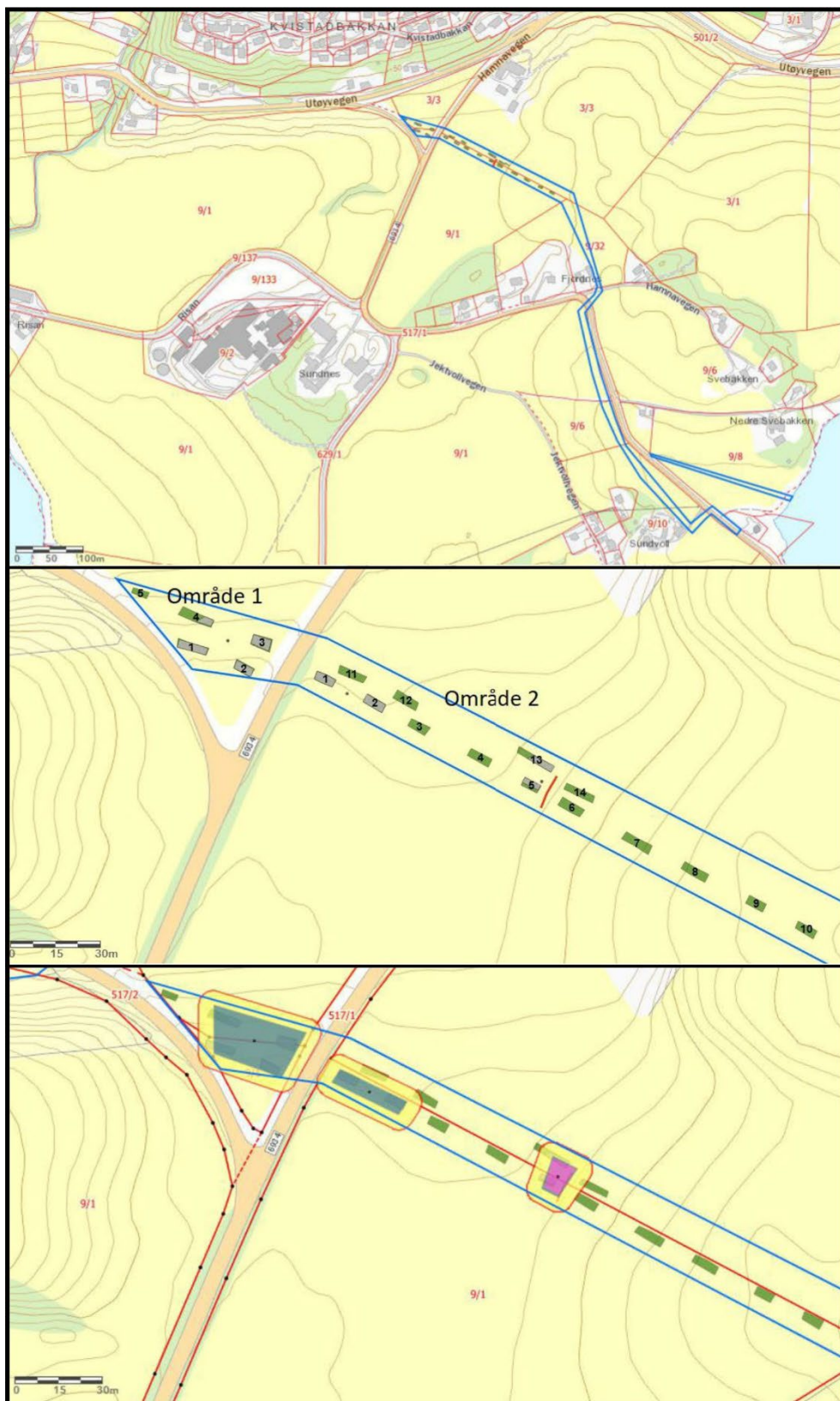
De arkeologiske funnene som foreligger fra Sundnes gård, er:

- T 566 tveegget sverd «fundet ved ukastning af en gravhaug»
- 2493 øks av stein – «fundet i en grøftekant paa Sundnes»
- T 3493 vevlodd
- 14923 steinøks
- Dolk av flint (i privat eie)

I mai 2021 ble det gravd ut 17 prøvesjakter av Trøndelag Kommune langs rutetraséens (figur 3). I flere sjakter registrerte fylkeskommunen 10 -20 cm tykke kulturlag beskrevet som brunsvart og sotblandet lag med litt kull. Det ble ikke observert brent leire i lagene (Kimo 2021, 6).

Det er antatt at det er det samme laget som ble påvist i de ulike sjaktene:

- Område 1 (Askeladden Id. 277823-1 og -2): Laget ble påvist i 4 av 5 sjakter.
- Område 2 (Id. 277823-3): Laget ble påvist i 4 av 14 sjakter.

Figur 3: Resultat av prøvesjaktning foretatt av Trøndelag fylkeskommune (fra Kimo 2021)

2 Undersøkelsens rammer

2.1 Tid, deltagere

Utgravingen ble gjennomført 25.10.2021 – 29.10.2021, med totalt 5 dagers feltarbeid.

Person	Stilling	Periode
Geir Grønnesby	Prosjektleder	25.10.2021-29.10.2021
Philip N Wood	Feltleder	25.10.2021-29.10.2021

Tabell 2. Oversikt over personell og tidsforbruk i felt

2.2 Problemstillinger

Kulturlaget som ble påvist i registreringen kan enten representere moderne dyrking, eller være spor etter dyrking fra forhistorisk tid. Hvis sistnevnte er tilfelle, vil lagene være resultat av arding og akkumulert jord gjennom svært lang tid. I slike lag blir det ofte funnes spor etter en veksling mellom bosetning og dyrking.

Formålet med dette prosjektet var å undersøke om det sistnevnte var tilfelle. Laget ble derfor først undersøkt for nedgravninger og strukturer før det ble fjernes for å påvise eventuelle underliggende strukturer.

I en større sammenheng har denne typen undersøkelser potensial til å endre vår forståelse av bosetningsstruktur og åkerbruk i bronsealder og eldre jernalder (Grønnesby 2021, 2).

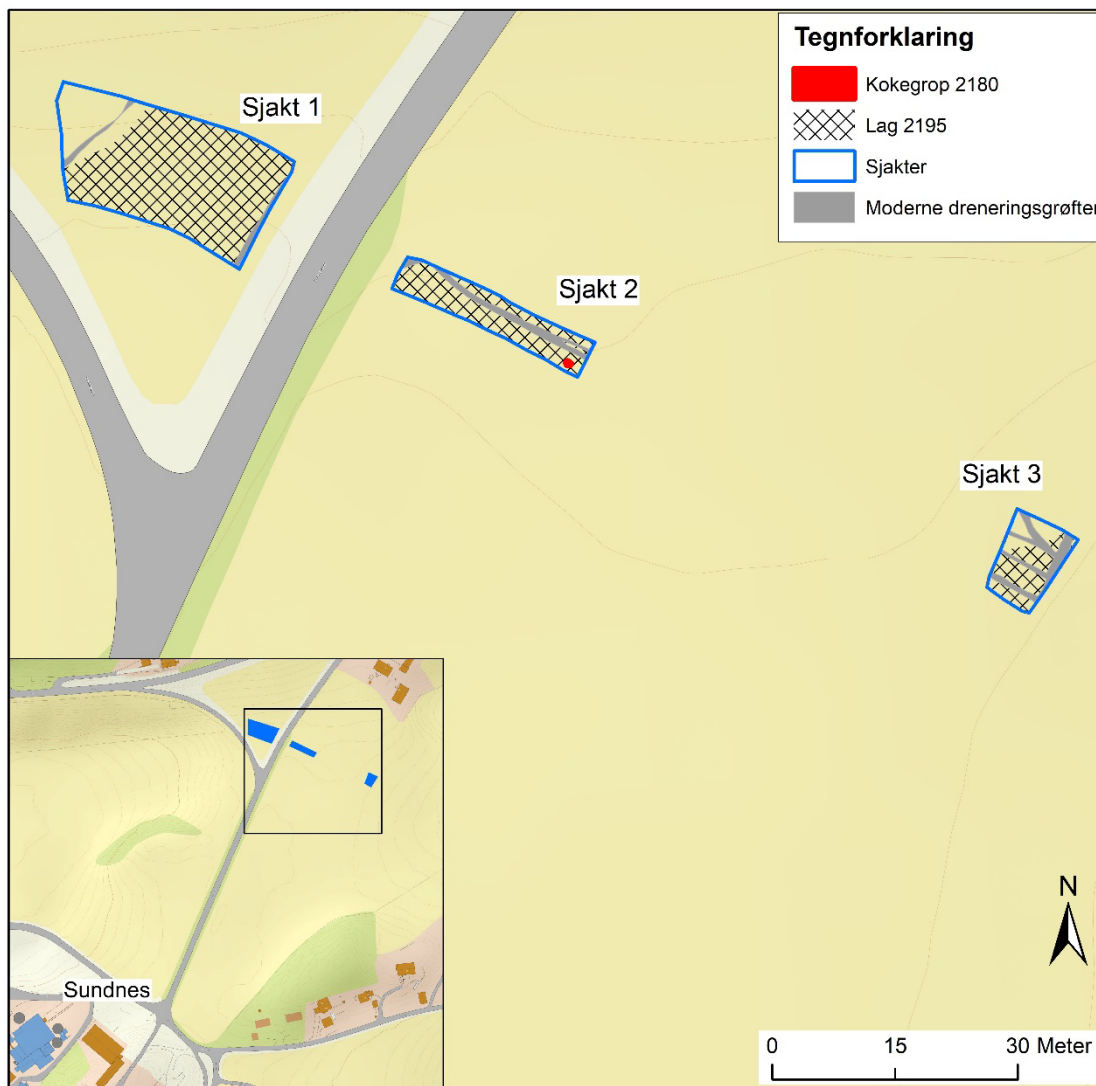
2.3 Metode og dokumentasjon

Det undersøkte området målte ca. 600 kvadratmeter. Den maskinelle undersøkelsen besto av to trinn i hver sjakt. Først ble matjorden fjernet ned til overflaten av det potensielle kulturlaget. Denne overflaten ble rengjort for å se etter eventuelle strukturer som kuttet inn i den. Kulturlaget ble deretter fjernet ned til toppen av den naturlige undergrunnen.

Alle anleggsspor og lag ble dokumentert på Vitenskapsmuseets standardiserte dokumentasjonsskjemaer. Alle strukturer og andre elementer ble innmålt med CPOS og fikk tildelt unike ID-nummer basert på løpenummer. For hver struktur ble det fylt ut kontekstskjema i FileMaker, som senere ble samlet i Intrasis. Til fotodokumentasjon ble det benyttet et Sony ILCE-6000 digitalt kamera. Kullprøver ble tatt fra alle arkeologiske strukturer.

3 Resultat og diskusjon

Undersøkelsen besto av tre sjakter. Sjakt 1, 390 kvadratmeter, var lokalisert i Trøndelag fylkeskommunes område 1 (Askeladden Id 277823-1 & 2). Sjakt 2, 125 kvadratmeter, lå i nordvestenden av område 2 (Id 277823-3). Sjakt 3, 85 kvadratmeter, lå i den sørøstlige enden av område 2 (figur 3 & 4). Den naturlige undergrunnen varierte betydelig, både mellom og innenfor sjaktene, og besto av områder med grå leire, gulgrå sand og avrundede steiner.

Figur 4: Resultater av utgravningen. Illustrasjon: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

3.1 Resultat

Det mulige kulturlaget fra fylkeskommunenes undersøkelser ble funnet i alle tre sjakter, og omfanget samsvarte godt med resultatene av registreringen (figur 3 & 4). Laget (kontekst 2195) var tykkest i de sørlige og østlige delene av sjakt 1 (opptil 30 cm dyp), og generelt 5-15 cm dyp i sjakter 2, 3 og resten av sjakt 1 (figur 5 & 6). Laget besto av mørkegrå til svart sandsilt, og i sjakt 1 inneholdt den et stort antall avrundede steiner, avledet fra den steinete naturlige undergrunnen. Det ble ikke gjort gjenstandsfunn fra dette laget.

Figur 5: Lag 2195 i sjakt 1, mot vest. Laget var veldig vått. Da64170_002. Foto: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 6: Lag 2195 i sjakt 1 (venstre) og sjakt 3 (høyre). Da64170_016 & _015. Foto: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

Ingen arkeologiske strukturer ble påvist i sjakt 1 eller 3.

Figur 7: Sjakt 3, mot nordøst. Da64170_006. Foto: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 8: Sjakt 2, med kokegrop 2180. Mot nordvest. Da64170_008. Foto: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

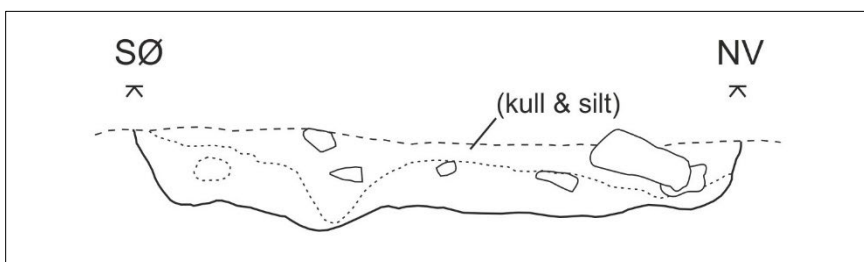
I sjakt 2 forseglet laget en enkelt kokegrop (id. 2180) (figur 4 & 8) som lå under kulturlag 2195. Gropen var oval (70 x 60 cm) og ca. 10 cm dyp. Det øvre fyllmaterialet besto av svart silt og kull, det nedre var en blanding av dette og naturlig sand fra undergrunnen (figur 9, 10 & 11). Den øvre fyllmassen ble radiokarbon-datert til førromersk jernalder (Tra-17328: 341-59 BC), mest trolig mellom 200-100 f.Kr. (Vedlegg 3).

Figur 9: Sjakt 2, kokegrop 2180 (før snitting) med lag 2195 synlig i profilen. Da64170_012. Foto: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 10: Sjakt 2, kokegrop 2180, utgravd. Da64170_020. Foto: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

Figur 11: Kokegrop 2180, profil. Illustrasjon: Philip N Wood, NTNU Vitenskapsmuseet

3.2 Diskusjon

Utgraving av de tre sjaktene avdekket kun én arkeologisk struktur: kokegrop fra førromersk jernalder. Denne strukturen var grunn og hadde sannsynligvis blitt delvis ødelagt av senere pløying. Gropen lå under det mulige kulturlaget 2195, noe som indikerer at dette laget er yngre enn førromerske jernalder. Funnet av en enkelt kokegrop innenfor et relativt stort utgravd område er litt overraskende, spesielt siden undersøkelsen lå innenfor et landskap med mange kjente kulturminner (figur 2). Dette er imidlertid det eneste bosetningssporet i området som ikke består av graver.

4 Litteratur

Grønnesby, G (2021) Prosjektplan for utgraving i forbindelse med omlegging av V/A-trasé på Sundnes 9/1 og 3/3, Inderøy kommune, Trøndelag – Id 277823. Jnr 2021/40547, NTNU Vitenskapsmuseet.

Kimo, I M (2021) Rapport fra arkeologisk registrering Omlegging av V/A-trasé ved Sundnes, Fv. 755, Inderøy kommune.

5 Vedlegg

Vedlegg 1 Kontekstliste

Vedlegg 2 Fotoliste

Vedlegg 3 Dateringer

Vedlegg 1 Kontekstliste

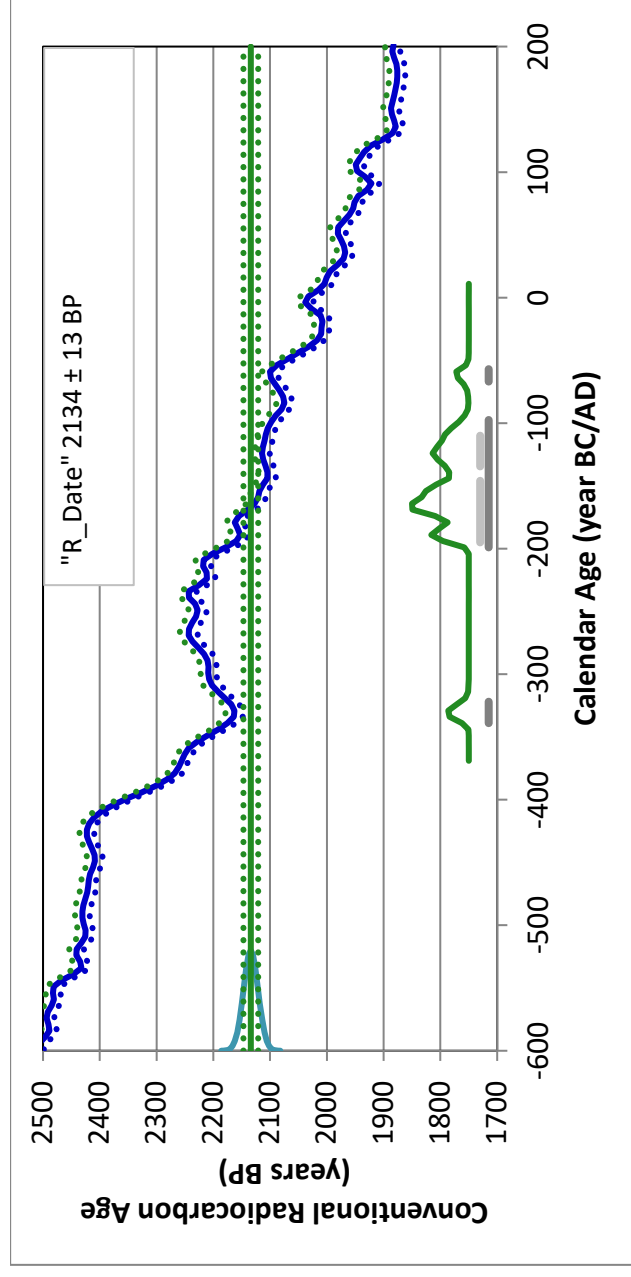
Intrasis Id/KontekstId	Beskrivelse	Beskrevet av
2060	Moderne grøfter (alle sjakter).	Philip N Wood
2180	Base av en kokegrop. Lå under lag 2195.	Philip N Wood
2195	Kulturlag/Dyrkningslag (alle sjakter).	Philip N Wood

Vedlegg 2 Fotoliste

Filnavn	Motiv	Sett mot	Fotograf	Opptaksdato
DA_64170_001.tif	Arbeidsbilde, Sjakt 1, fjerning av matjord	V	Philip N Wood	26.10.2021
DA_64170_002.tif	Sjakt 1, topp av kulturlag 2195	V	Philip N Wood	26.10.2021
DA_64170_003.tif	Sjakt 1, topp av kulturlag 2195	N	Philip N Wood	26.10.2021
DA_64170_004.tif	Sjakt 1, topp av kulturlag 2195	NØ	Philip N Wood	26.10.2021
DA_64170_005.tif	Sjakt 1, topp av kulturlag 2195	SØ	Philip N Wood	26.10.2021
DA_64170_006.tif	Sjakt 3, renset	NØ	Philip N Wood	27.10.2021
DA_64170_007.tif	Sjakt 3, renset	SV	Philip N Wood	27.10.2021
DA_64170_008.tif	Sjakt 2, renset	NV	Philip N Wood	27.10.2021
DA_64170_009.tif	Sjakt 2, renset	SØ	Philip N Wood	27.10.2021
DA_64170_010.tif	Sjakt 2 & sjakt 3 i bakgrunnen	SØ	Philip N Wood	27.10.2021
DA_64170_011.tif	Sjakt 1, utgravd, men før rensing	V	Philip N Wood	27.10.2021
DA_64170_012.tif	Kokegrop 2180, før utgraving	SV	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_013.tif	Kokegrop 2180, før utgraving	SV	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_014.tif	Kulturlag 2195, sjakt 2	SV	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_015.tif	Kulturlag 2195, sjakt 3	NV	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_016.tif	Kulturlag 2195, sjakt 1	N	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_017.tif	Sjakt 1, renset	V	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_018.tif	Sjakt 1, renset	SØ	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_019.tif	Sjakt 1, renset, med sjakt 2 & 3 i bakgrunnen	SØ	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_020.tif	Kokegrop 2180, snittet	SV	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_021.tif	Kokegrop 2180, snittet	SV	Philip N Wood	28.10.2021
DA_64170_022.tif	Sjakt 1, igjenfylling av sjakt	SV	Philip N Wood	29.10.2021
DA_64170_023.tif	Sjakt 1, igjenfylling, med tåke i bakgrunnen	S	Philip N Wood	29.10.2021
DA_64170_024.tif	Sjakt 2, med Sakshaug gamle kirke i bakgrunnen	NØ	Philip N Wood	29.10.2021
DA_64170_025.tif	Sakshaug gamle kirke, vestre dør	Ø	Philip N Wood	29.10.2021
DA_64170_026.tif	Sjaktene, sett fra kirkegården	SV	Philip N Wood	29.10.2021

Vedlegg 3 Dateringer

TRa-17328						
Prøve 2203						
Konteksts 2180, kokegrop						
Fraction	14C content (pMC)	14C Age BP (rounded)	d13C (from AMS system)	Calibrated Age Ranges	14C Age (not rounded)	
Trekull, 2 pieces Alnus sp.,alkali residue	76.67 ± 0.11	2135 ± 15	-28.3 ± 0.5 ‰	68.3% probability 197BC (48.6%) 148BC 136BC (19.6%) 112BC 95.4% probability 341BC (7.3%) 324BC 201BC (85.2%) 99BC 69BC (3.0%) 59BC	2134 +13/-13 BP	

NTNU Vitenskapsmuseet er en enhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

NTNU Vitenskapsmuseet skal utvikle og formidle kunnskap om natur, kultur og vitenskap. Museet skal sikre og forvalte de vitenskapelige samlingene og aktivisere dem gjennom forskning, formidling og undervisning.

Institutt for arkeologi og kulturhistorie har forvaltningsansvar for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn i Nordmøre, Trøndelag, nordlige Romsdal og Nordland til og med Rana. Instituttet foretar arkeologiske undersøkelser på kulturminner over og under vann, i henhold til kulturminneloven.

ISBN 978-82-8322-339-2

ISSN 2387-3965

© NTNU Vitenskapsmuseet

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet